

Handläggare
Börjesdotter Carina

Datum
2016-08-16

Diarienummer
KSN-2016-1405

Kommunstyrelsen

Uppsala kommuns handlingsplan mot våldsbejakande extremism

Förslag till beslut

Kommunstyrelsen föreslår kommunfullmäktige besluta

att anta Uppsala kommuns handlingsplan mot våldsbejakande extremism enligt ärendets bilaga.

Ärendet

Regeringens nationella samordnare mot våldsbejakande extremism har gått ut med rekommendationer om att varje kommun behöver ta fram ett strategiskt dokument i arbetet kring våldsbejakande extremism. Den föreslagna handlingsplanen utgår från rekommendationerna med anpassning till förhållandena i Uppsala kommun.

I det lokala Brottsförebyggande rådet har frågan om våldsbejakande extremism varit aktuell och beretts sedan hösten 2015. Handlingsplanen har tagits fram i samverkan mellan kommunledningskontoret, strategiska funktioner på förvaltningar samt verksamhetsansvariga inom t.ex. förebyggande arbete och skola. Att arbeta för att värna demokratin och förebygga våldsbejakande extremism finns även med som ett område i samverkansavtalet mellan kommunen och polismyndigheten i Uppsala län.

Föredragning

Att värna demokratin och därigenom förebygga våldsbejakande extremism är en av de grundläggande delarna i kampen mot terrorism och dess grogrunder. Hotbilden från våldsbejakande extremism har under de senaste åren ökat. Oroligheter och attentat i och utanför Sverige har lett till en ökad hotbild för Sverige och även för Uppsala. I de lägesbilder som säkerhetspolisen i Uppsala under de senaste åren tagit fram beskrivs att det endast finns ett fåtal från de olika extremistiska miljöerna som agerar i Uppsala. I de konfrontationer som varit mellan högerextrema vit-maktrörelsen och den autonoma vänsterrörelsen har det varit flera tillresande från andra städer. Det finns inga bekräftade uppgifter att någon från Uppsala har anslutit sig till våldsbejakande islamistiska rörelser utomlands.

Den föreslagna handlingsplanen ska tydliggöra vilka mål Uppsala kommun har i arbetet mot våldsbejakande extremism, vilka som främst ansvarar för arbetet samt vilka samverkansforum

som behövs. Handlingsplanen ska främst hantera det förebyggande arbetet men ska även visa på hur kommunen kan hantera eventuell ökning av antal våldsbejakande extremister och hur anhöriga kan få stöd och hur kommunen kan stödja ”avhoppare”.

Handlingsplanen ska gälla från och med beslut i kommunfullmäktige till och med december 2018. Handlingsplanen följs upp i samband med uppföljning av samverkansavtalet mellan kommun och polis. Kommunstyrelsen följer även upp handlingsplanen i samband med kommunens delårsuppföljning. Kontinuerliga rapporteringar sker i kommunens utskott för social hållbarhet.

Ekonomiska konsekvenser

Utbildningsinsatser och utveckling av metoder samt förstärkt stöd till individer och deras anhöriga kan medföra kostnader. Hänsyn till detta tas i mål och budgetplaneringen för 2017 och framåt.

Kommunledningskontoret

Joachim Danielsson
Stadsdirektör

Christoffer Nilsson
Chef kommunledningskontoret

Uppsala kommuns handlingsplan mot våldsbejakande extremism 2016-2018

Innehållsförteckning

1.1	Bakgrund	3
1.2	Kort lägesbeskrivning.....	3
1.3	Definitioner	4
1.4	Syfte med handlingsplanen	5
1.5	Handlingsplanens utgångspunkter.....	5
1.6	Mål och planerade åtgärder	6
	Område 1 Styrning, organisering och samordning.....	6
	Område 2 – Kunskap, information och stöd.....	7
	Område 3 – Situations- och behovsanpassade insatser	9
1.7	Ansvar, uppföljning och anpassning av åtgärder.....	9

1.1 Bakgrund

Arbetet med att värna demokratin och därigenom förebygga våldsbejakande extremism är en av de grundläggande delarna i kampen mot terrorism och dess grogrunder.

Hotbilden från våldsbejakande extremism har under de senaste åren ökat. Oroligheter och attentat i och utanför Sverige har lett till en ökad hotbild i Sverige och även i Uppsala. Tre olika våldsbejakande extremistmiljöer – den autonoma miljön, vit-maktmiljön och den islamistiska extremistiska miljön förespråkar alla våld för att nå ideologiska syften och har även för avsikt att förändra statskicket.

1.2 Kort lägesbeskrivning

När Säkerhetspolisen beskriver en person som våldsbejakande betyder det att personen vid upprepade tillfällen bedöms ha uppvisat ett beteende som inte bara accepterar våldsanvändning utan även stödjer eller utövar ideologiskt motiverat våld för att främja en sak. Att vara våldsbejakande ska inte förväxlas med att vara våldsbenägen då ett våldsbejakande beteende kan innebära ett långvarigt stöd till våldshandlingar som andra begår, trots att personen själv aldrig utövar våld.

Säkerhetspolisen använder ordet extremism för att beskriva rörelser, ideologier eller individer som inte accepterar en demokratisk samhällsordning. Den grundläggande politiska normen, där politiska mål och samhällsförändringar kan påverkas genom politiken och uppnås genom demokratiska processer, accepteras inte. Extremism används också för att beskriva företeelsen där individer använder extrema metoder för att förändra samhället i önskad riktning. Våldsbejakande extremism förekommer både inom den politiska och religiösa sfären.

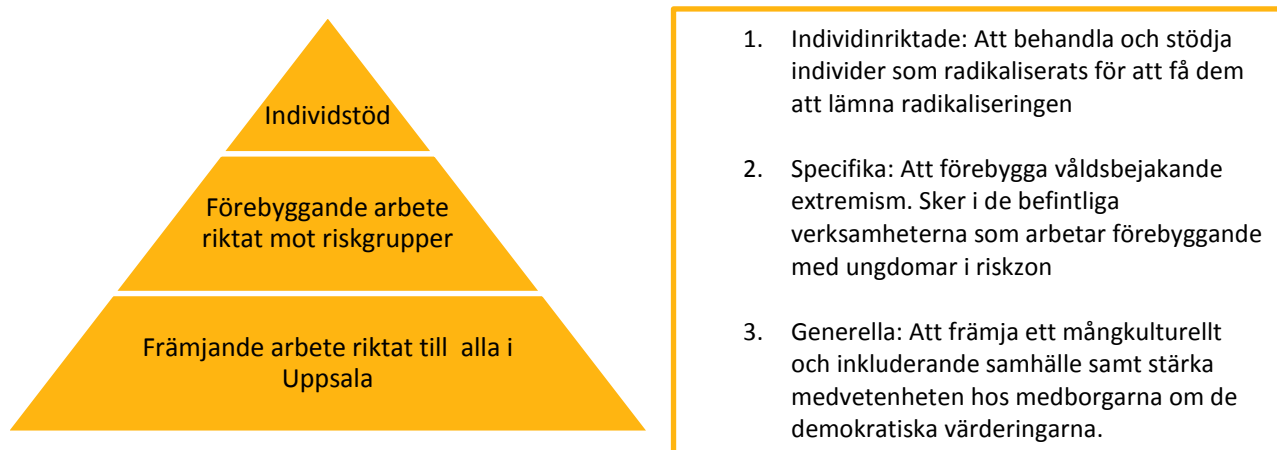
Våldsbejakande extremism utgörs av organisationer, nätverk, grupper eller individer med anknytning exempelvis till etablerade nätverk som alla har visat sig beredda att använda hot eller våld för att nå ideologiska syften. Det finns också individer som inte formellt tillhör en extremistmiljö, men som kan agera på egen hand utifrån en extremistmiljös ideologi, så kallade ensamagerande våldsvarkare.

Tre olika våldsbejakande extremistiska miljöer beskrivs: den autonoma miljön, vit maktmiljön och den islamistiska extremistiska miljön. Dels förespråkar de våld för att nå sina ideologiska syften, dels har en avsikt att förändra ett statskick. Nämnade våldsbejakande extremistmiljöer bedriver brottslig verksamhet i Sverige. Brottsligheten kan även riktas mot utlandet.

I de lägesbilder som säkerhetspolisen i Uppsala under det senaste året tagit fram beskrivs att det endast finns ett fåtal individer från de olika extremistiska miljöerna som agerar i Uppsala. I de konfrontationer som varit mellan vit-maktmiljön och den autonoma rörelsen har flera individer varit tillresande från andra städer. När det gäller resanden för att kriga för våldsbejakande islamistiska extremistmiljöer finns det inga bekräftade uppgifter om att någon rest för att kriga.

Flera befintliga verksamheter i Uppsala kommun arbetar med främjande och tidigt förebyggande arbete för att ungdomar inte ska hamna i utanförskap, kriminalitet och droger. Mekanismerna är desamma och med ökade kunskaper fångas även ungdomar in som är på väg att radikaliseras och rekryteras till våldsbejakande extremism.

Arbetet mot våldsbejakande extremism bedrivs på flera nivåer

I de verksamheter Uppsala kommun idag bedriver så finns alla dessa nivåer i de ordinarie verksamheternas grunduppdrag samt genom det samverkansavtal som finns mellan kommun och polis.

Den nationella samordnaren för att värna demokratin mot våldsbejakande extremism har tagit fram tolv rekommendationer att utgå ifrån vid upprättande av en handlingsplan, åtgärdsplan eller annat strategiskt dokument. Flera av rekommendationerna ingår i de grunduppdrag som verksamheterna redan har samt satsningar som redan pågår i kommunen. Ett arbete för att utöka kunskaperna i frågan påbörjades under 2015.

Uppsala kommun genomför idag flera insatser inom området, men det finns utrymme för utveckling. Exempelvis har aktuell forskning synliggjort våld mot grupper som tidigare varit svåra att identifiera.

1.3 Definitioner

De olika begrepp och definitioner som används i arbetet mot våldsbejakande extremism och arbetet med att ta fram handlingsplanen är samma begreppsdefinition som tagits fram i rapporten Våldsbejakande extremism i Sverige – nuläge och tendenser (regeringskansliet 2014).

1.4 Syfte med handlingsplanen

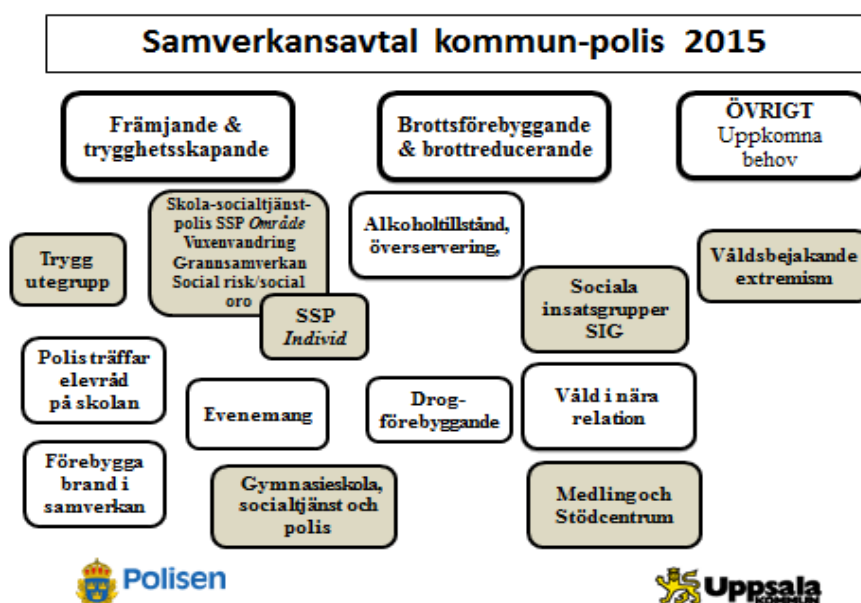
Uppsala kommuns handlingsplan mot våldsbejakande extremism är ett aktiverande styrdokument för att säkerställa arbetet i de kommunala verksamheterna samt att samverkan sker med andra aktörer och civilsamhället. Arbetet mot våldsbejakande extremism ingår i det ansvar som nämnderna har i sitt grunduppdrag med tydlig koppling till styrdokument och riktlinjer på lokal och nationell nivå.

Handlingsplanen innefattar mål med arbetet samt förslag på åtgärder och insatser för tidsperioden 2016-2018. Den utgår från den nationella samordnarens rekommendationer med anpassningar utifrån lokala behov. Handlingsplanen utgör grunden för ett samlat och övergripande förbättringsarbete. Handlingsplanens inriktning ska ge stöd vid utformningen av kommande åtgärder och insatser. Beredskap måste finnas för att löpande göra nya ställningstaganden och ändra prioriteringar. Kommande åtgärder och insatser som kommunen vidtar för att värna demokrati mot våldsbejakande extremism ska stämmas av mot handlingsplanens inriktning.

1.5 Handlingsplanens utgångspunkter

I kommunfullmäktiges mål och budget 2016 med plan för 2017–2018 finns kommunövergripande inriktningsmål som styr handlingsplanens innehåll samt formulerade utmaningar kring kommunens arbete för ökad trygghet och för ökade möjligheter till delaktighet för olika grupper.

I det arbete som bedrivs med samverkansavtalet mellan kommunen och polismyndigheten i Uppsala län som grund finns flera fokusområden där kunskaper om våldsbejakande extremism delas och sprids. Flera av fokusområdena bidrar med lägesbilder och flera av områdena bedriver ett främjande eller förebyggande arbete där det finns möjlighet att tidigt upptäcka ungdomar som radikaliserats. Fokusgrupperna inom ramen för samverkansavtalet framgår av nedanstående bild, med särskilda kommentarer för de grupper som är särskilt engagerade i arbetet mot våldsbejakande extremism.

Fokusområdet våldsbejakande extremism

En arbetsgrupp har utsetts med ansvar för att regelbundet ta fram en lägesbild och att öka medvetenheten och kunskapen om våldsbejakande extremism. Lägesbilden ska innefatta information om vit makt-rörelsen, den autonoma miljön samt den våldsbejakande islamistiska miljön. Arbetet kring att medvetandegöra och öka kunskaperna kring våldsbejakande extremism måste anpassas till vilket behov som finns.

Samverkansmodell skola-socialtjänst-polis (SSP-områdesarbete)

SSP-områdesarbete bedriver ett lokalt områdesarbete och får regelbundet en lokal lägesbild genom de områdesgrupper som skapats med olika lokala aktörer särskilt med fritidsgårdar och föreningar och där samverkan sker med civilsamhället.

Samverkansmodell skola-socialtjänst-polis (SSP-individ i samverkan med fritid)

SSP individ bedriver ett förebyggande arbete och riktar sitt arbete mot riskgrupper och individer som bl a riskerar att hamna i våldsbejakande extremism. Fritid bedriver ett generellt främjande arbete och kan tidigt se tendenser hos ungdomar som riskerar att radikaliseras. I samverkan med SSP finns möjligheter till gemensamma insatser.

Trygg ute

En strategisk grupp för övergripande samverkan med bostadsföretag, landsting (kollektivtrafik), stadsbyggnadsförvaltningen, kulturförvaltningen och kommunledningskontoret/säkerhet och beredskap, samt med SSP-samordnarna för att få en bred bild av våldsbejakande extremism i stort i kommunen.

Sociala insatsgrupper (SIG)

Socialtjänsten arbetar idag med de som vill hoppa av från kriminell livsstil vilket även kan innefatta våldsbejakande extremism.

1.6 Mål och planerade åtgärder

Handlingsplanen samlar de åtgärder som behövs för att nå måluppfyllelse i de tre utvecklingsområdena; samverkan, kunskap och insatser.

Område 1 Styrning, organisering och samordning

Arbetet mot våldsbejakande extremism bygger på samverkan och gemensamma arbetsätt. Kommunens och det omgivande samhällets resurser ska samlas och användas effektivt i arbetet mot våldsbejakande extremism. Handlingsplanen bygger på kontinuerlig och bred samverkan i befintliga strukturer.

Mål 2018 styrning, organisering, samordning

Mål
Väl fungerande samverkan inom kommunens olika delar och med externa myndigheter och organisationer för att värna demokratin mot våldsbejakande extremism
Strukturerat, samordnat och aktivt arbete för att värna demokrati mot våldsbejakande extremism sker på generell, grupp- och individnivå

Åtgärder 2016 – 2018

Åtgärd	Huvudansvarig för åtgärd	Andra berörda aktörer	Status
Uppsala kommun ska säkerställa att handlingsplanen och dess innehåll samordnas, och att det finns personella resurser för samordning	KS	Berörda nämnder, polisen, civila samhället	Pågående
Identifiera samverkanspartners och anpassa arbetsgrupper utifrån aktuell lägesbild och behov	KS	Berörda nämnder, polis, civila samhället	Pågående
Stöd ska ges för genomförande och implementering av handlingsplanens innehåll	KS	Berörda nämnder, polis, civila samhället	Pågående
Samordningen av arbetet med att motverka våldsbejakande extremism ska ske i samarbete mellan offentlig och ideell sektor.	KS	Berörda nämnder, bolag, KS, landsting, polis och civila samhället	Pågående
Utökat samarbete med religiösa samfund	KS	Berörda nämnder, polis, civila samhället Religiösa samfund	Utredning om behov av och former för samarbete hösten 2016

Ekonomi

Utifrån rådande lägesbild och planerade åtgärder för 2016 ska kostnaderna rymmas inom ram för kommunstyrelsen och berörda nämnder. Implementeringen och stöd för genomförande och samordning kan innebära ökade kostnader. För 2017 och 2018 års arbete ska detta tas hänsyn till i kommunens ordinarie mål- och budgetprocess.

Område 2 – Kunskap, information och stöd

Information om våldsbejakande extremism behöver finnas tillgängligt för alla medborgare och det behöver finnas tydlig information om var stöd och hjälp finns att få. De som på olika sätt medverkar i det främjande och förebyggande arbetet behöver kompetensutveckling för att möta de unga som är i riskzonen för att dras till våldsbejakande extremism.

Mål 2018 Kunskap, information och stöd till verksamheter

Mål
Aktuell lägesbild för Uppsala kommun finns tillgänglig
Medborgare har tillgång till saklig information
Medarbetare inom verksamheter som kan beröras av våldsbejakande extremism har kunskap och utvecklade metoder för att arbeta med frågan
Genusperspektivet beaktas i lägesbilder, analyser och åtgärder

Åtgärder 2016 – 2018

Åtgärd	Huvudansvarig för åtgärd	Andra berörda aktörer	Status
Regelbundet ta fram lägesbild över situationen i Uppsala kommun	KS	Berörda nämnder, polis, civila samhället	Pågående
Bevaka aktuell forskning inom området	KS	Berörda nämnder, polis, civila samhället, universitet och högskolor, statliga myndigheter	Pågående
Befintlig kunskap och kompetens ska systematiseras och spridas inom kommunen.	KS	Berörda nämnder, bolag, polis och civila samhället	Pågående
Säkerställa informationsdelning till berörda aktörer inom kommunen samt vid behov till externa aktörer	KS	Berörda nämnder, polis, civila samhället	Pågående
Säkerställa att kontaktpersoner finns från skola, fritid, arbetsmarknad och socialtjänst för att bevaka frågan i verksamheterna	KS, KTN, UBN, AMN, SCN		Startas
Stödja de utsedda kontaktpersonerna för verksamheterna	KS	Berörda nämnder, polis, civila samhället	Pågår
Vägledning finns för skola och fritid i kontakten med socialtjänst och polis om bl. a. våldsbejakande extremism	KS	Berörda nämnder, polis, civila samhället	Pågående
Information på Uppsala kommuns hemsida om våldsbejakande extremism samt Röda korsets hjälptelefon som stöd till anhöriga och professionella	KS	Berörda nämnder, polis, civila samhället	Pågående
Säkerställa att det finns checklistor för att förebygga och upptäcka våldsbejakande extremism	KS	Berörda nämnder, polis, civila samhället	Pågående

Ekonomi

Utifrån rådande lägesbild och planerade åtgärder för 2016 ska kostnaderna rymmas inom ram för berörda nämnders budget. Utveckling och genomförande av utbildningsinsatser kan innebära ökade kostnader för 2017 och 2018, detta ska vägas in i kommunens ordinarie mål- budgetprocess.

Område 3 – Situations- och behovsanpassade insatser

I arbetet mot rekrytering till våldsbejakande extremistiska miljöer är det av stor vikt att tidigt ge stöd till drabbade anhöriga och till de som vill lämna de våldsbejakande miljöerna. Skulle lägesbilden snabbt förändras mot ökat antal våldsbejakande extremister måste berörda verksamheter dessutom ha en plan och beredskap för att möta aktuella behov. Det måste även finnas en plan för att möta behoven vid ett agerande av våldsbejakande extremism som uttrycks genom ett attentat och kan drabba många individer och verksamheter.

*Mål 2018 Situations- och behovsanpassade insatser***Mål**

Snabba och samordnade insatser mot våldsbejakande extremism sker på generell, grupp- och individnivå

Åtgärder 2016 – 2018

Åtgärd	Huvudansvarig för åtgärd	Andra berörda aktörer	Status
Grupper och individer som drabbas av agerande utifrån våldsbejakande extremism ges omedelbart stöd - krisplan tas fram för gemensamma aktiviteter	KS, RÄN, SCN	Polisen, Berörda nämnder	Pågående
Anhöriga till personer som berörs av våldsbejakande extremism har tillgång till stöd	SCN	Polisen Civila samhället	Pågående
Individer får stöd och hjälp med att lämna extremistiska miljöer	SCN	Polisen Civila samhället	Pågående
Revidering av handlingsplan och aktiviteter om lägesbilden drastiskt förändras	KS	Polis, berörda nämnder	

Ekonomi

Utifrån rådande lägesbild och planerade åtgärder för 2016 ska kostnaderna rymmas inom ram för berörda nämnder. Utveckling av insatser kan innebära ökade kostnader för kommunen. Detta ska vägas in i mål- och budgetprocessen.

1.7 Ansvar, uppföljning och anpassning av åtgärder

Handlingsplanen förvaltas av kommunstyrelsen som har samordningsansvar för planens genomförande och uppföljning.

Revideringar kan behöva genomföras kontinuerligt under planperioden till följd av de förändringar i omvärlden som framgår av uppdaterad lokal lägesbild. Anpassningar av planerade åtgärder sker fortlöpande av kommunstyrelsen tillsammans med berörda nämnder.

Resultaten kommer även att redovisas till kommunstyrelsens utskott för sociala hållbarhetsfrågor samt till kommunstyrelsen i samband med augustibokslut. Om lägesbilden drastiskt förändras kan större förändringar av handlingsplan och dess åtgärder behövas. Detta kan också få ekonomiska konsekvenser som snarast ska aktualiseras hos kommunstyrelse och berörda nämnder.

Referenslista

[12 rekommendationer för lokal handlingsplan mot våldsbejakande extremism](#)

<http://www.samordnarenmotextremism.se/>

[Våldsbejakande extremism i Sverige - nuläge och tendenser Ds 2014:4](#)

[Samverkansavtal Uppsala kommun - Lokalpolisområde Uppsala 2016-2018](#)

[Föreskrifter lokala Brottsförebyggande rådet i Uppsala kommun](#)

[Lokala insatser mot våldsbejakande politisk extremism \(SKL 2010\)](#)

[Röda korsets stödlinje 020-100 200](#)

[När vi bryr oss - förslag om samverkan och utbildning för att effektivare förebygga våldsbejakande extremism
SOU 2013:81](#)